

Beslutad av styrgrupp 2009-06-10

Verksamhetsberättelse

En lättare Framtid 2008

INLEDNING

Historik

Antalet barn och vuxna med övervikt har ökat konstant de senaste decennierna och nämns som ett av de snabbast ökande hoten mot folkhälsan. Under 2005 arbetades det fram en lokal handlingsplan för hur Norrtälje kommun kunde adressera problemet och arbeta mer hälsofrämjande och förebyggande gentemot kommuninvånarna. Handlingsplanen hade en förvaltningsövergripande karaktär och innefattade även landstingsverksamheterna. Efter en remissrunda till involverade nämnder fattades det beslut i både kommunfullmäktige (061218) och i landstingsfullmäktige (070705) att projektet skulle genomföras. I januari 2008 anställdes projektledare Madeleine Larsson för att driva projektet ”En lättare framtid”.

Mål

Projektets övergripande mål är att främja hälsan och förebygga övervikt och fetma hos barn och unga i ålder 0-16 år i Norrtälje kommun. Handlingsplanen innehåller även en rad effektmål och strukturmål.

Syfte

Syftet med projektet är att samordna och initiera hälsofrämjande och förebyggande insatser inom fysisk aktivitet och nutrition i Norrtälje kommun. Verksamheten ska präglas av långsiktighet och evidensbaserade metoder inom prevention och hälsopromotion.

VERKSAMHET

Projektorganisation

Projektet har bildat en styrgrupp och en projektgrupp. Styrgruppen består av förvaltningschefer, verksamhetschef samt enhetschefer från Kultur- och fritidsförvaltningen, Barn- och utbildningskontoret, Tekniskt kontor, Ledningskontor, TioHundra AB och TioHundraförvaltningen. I projektgruppen sitter tjänstemän från samtliga verksamheter.

Kartläggning

År 2008 gjordes två gedigna kartläggningar inom Norrtälje kommun. Kommunens arbete med att främja hälsan, fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga i åldern 0-16 år kartlades. Kommunens årskurs nio elevers

Beslutad av styrgrupp 2009-06-10

vikt, längd, BMI, vanor inom fysisk aktivitet och mat samt betyg i idrott och hälsa samt hemkunskap undersöktes.

Sammanfattning – från kartläggningen av kommunens arbete med att främja hälsa, fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga i åldern 0-16 år.

- Det finns en rad olika verksamheter som aktivt arbetar eller har möjligheten att arbeta med att främja barn och ungas hälsa i Norrtälje kommun.
- En förbättrad folkhälsa nämns inte i kommunens översiktsplan och det finns ingen kommunal övergripande folkhälsoplan med tydligt uppsatta mål.
- Ingen folkhälsosamordnare finns på plats och det pågår inget strategiskt övergripande folkhälsoarbete i kommunen.
- Få av nämndernas verksamhetsmål berör en ökad hälsa, ökad fysisk aktivitet eller goda matvanor i sina verksamhetsplaner och måldokument.
- Majoriteten av medarbetare inom TioHundra och personal inom Barn- och utbildning ansåg att strukturen kring det hälsofrämjande arbetet kunde bli tydligare. Majoriteten efterfrågade en ökad kunskap, fortbildning och samverkan med andra aktörer och verksamheter.

Det finns således en utvecklingspotential kring att öka strukturen i arbetet och få alla professioner att samlas kring en gemensam plan eller strategi för det hälsofrämjande arbetet med fysisk aktivitet och goda matvanor inom skolan och inom TioHundra. Särskilda åtgärder för att locka fysiskt inaktiva barn till fysisk aktivitet behövs både på skol-, kommun- och landstingsnivå.

Syftet med den andra nulägeskartläggningen var att under vårterminen 2008 kartlägga vikt, längd, BMI, matvanor och vanor inom fysisk aktivitet samt betygsstatistik inom idrott och hälsa och hemkunskap hos de 815 elever i årskurs 9 i Norrtälje kommun.

Sammanfattning – från kartläggningen av Norrtälje kommuns årskurs nio.

- Det finns stora viktproblem hos elever i årskurs nio i Norrtälje kommun då 38,5 % av eleverna i årskurs nio inte hade ett BMI inom gränserna för normalvikt. Bland de elever som hade någon typ av viktproblem låg 54 % inom gränserna för undervikt.
- Av årskurs nio elever i Norrtälje kommun äter 35 % inte frukost varje dag.
- Frukt och grönt intaget var generellt sätt lågt och majoriteten av eleverna nådde inte upp till frukt och grönt rekommendationerna på 500g/dag.
- Tvåhundraåttiotre elever (34 %) av årskurs nio elever idrottar inte på fritiden. Det visade sig även att det fanns ett statistiskt samband mellan inaktiva elever och ett högt intag av godis och chips, uteblivna måltider och ett lägre frukt och grönt intag.

Beslutad av styrgrupp 2009-06-10

- Nittiofem procent av eleverna i årskurs 9 fick godkänt i ämnet Hemkunskap år 2007 (94,1 % i Sthlm län). I idrott och hälsa uppnådde majoriteten godkänt eller mer i ämnet Idrott och Hälsa (91,8 % jämfört med Stockholm 93,2 %). Eleverna önskar sig mer idrott och hemkunskap på schemat i skolan.
- Flertalet (67,1 %) av eleverna bodde inom en radie av 5 km från skolan och de flesta (64 %) åkte buss eller bil till skolan.

Kartläggningarna har sammanställts i två FoUU (forskning, utbildning och utveckling) rapporter under år 2008.

Inspirationskonferens

Den 6 oktober 2008 genomfördes en inspirationskonferens i kommunen för politiker, tjänstemän och annan personal som arbetar med barn och ungdomar. Syftet med konferensen var att inspirera och engagera fler i arbetet med att främja hälsan hos Norrtälje kommuns barn och unga. Under dagen deltog 130 personer och föreläsare från bl.a Bunkeflo och Centrum för folkhälsa (SLL).

Politisk plan kring Barn och unga

En lättare framtid har varit involverad i utvecklingsarbetet med att ta fram en verksamhetsplan för målgruppen Barn och unga inom TioHundra. Planen togs av TioHundranämnden i december 2008 vilken innehöll en rad olika förebyggande åtgärder gentemot målgruppen barn och unga såsom exempelvis utöka arbetet kring fysisk aktivitet på recept, implementera konceptet Familjeviktsskola för överviktiga barn och barn med fetma samt informera om hälsofrämjande vanor inom fysisk aktivitet och kost. Projektledaren har även varit involverad i avtalsarbetet med barn, unga och familj verksamheterna inom TioHundra.

Informations spridning

Projektet har presenterats i Kultur- och fritidsnämnden, TioHundranämnden samt Barn- och skolnämnden och skall presenteras inför Kommunullmäktige i början av år 2009. Projektet presenterades under en tvådagars verksamhetskonferens med barn, unga och familj verksamheterna inom TioHundra AB.

Projektet har även florerat i media såsom på webben i radio samt ett flertal artiklar har publicerats i Norrtälje Tidning.

Ett par pilotverksamheter har påbörjats i kommunen. Aktiviteterna som startats är ungdomscaféer med syfte att inspirera till hälsa, livsstilskurs för unga tjejer samt idrottsfritids.

Beslutad av styrgrupp 2009-06-10

MÅLUPPFYLLELSE

Handlingsplanen för projektet En lättare framtid arbetades fram under år 2005 och projektet startades år 2008 vilket har inneburit att ett par av målen strukits då de uppnåts och ett par har omformulerats och aktualiserats. I den mån det har gått har dock målen behållits i det skick kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige fattade beslut om i december år 2006 respektive i juli år 2007.

Målen har rankats på en skala 1-3 utifrån den grad målet har uppnåts, där 1 innebär att *målet inte kommer att uppnås* under projekttiden, 2 innebär att *målet är på väg att nås* och 3 står för *uppnått mål*. Ett streck (-) innebär att målet *inte arbetas efter* inom projektet och att det inte kommer att ha uppnåts vid projektidens slut.

Övergripande mål

Precisering av målet i handlingsplanen	Bedömning
Att bryta den ökande trenden av andelen överviktiga och feta barn och ungdomar i åldern 0 – 16 år i Norrtälje kommun	2
Att utveckla ett system för hur barn och ungdomars vikt- och längdutveckling på gruppnivå kan följas	2
Att alla barn och ungdomar ska erbjudas hälsosamma livsmedel och måltider i barnomsorg och skola	2
Att öka kunskapen hos barn, ungdomar, föräldrar och personal om vad som är hälsosam mat, bra mat- och rörelsevanor och hur den kunskapen kan omsättas i praktiken	2
Att alla barn och ungdomar ska vara fysiskt aktiva i barnomsorg och skola varje dag och öka andelen som är fysiskt aktiva på fritidshem	2
Öka andelen barn och ungdomar som är aktiva på fritiden	2
Barn och ungdomar med risk för övervikt/fetma ska erbjudas insatser i tidigt skede	2

Kommentarer

Antalet barn och unga med övervikt och fetma har under året gått ned. Det är dock för tidigt att spekulera i om detta innebär ett trendbrott och att siffrorna fortsättningsvis kommer att sjunka.

Effektmål

Precisering av målet i handlingsplanen	Bedömning
Alla föräldrar till överviktiga/feta barn ska i skolår 4 ha fått information om barnets övervikt/fetma	3
Alla föräldrar till underviktiga ungdomar skall i skolår 7 ha fått	2

Beslutad av styrgrupp 2009-06-10

information om ungdomens undervikt	
Alla måltider (frukost, lunch och mellanmål) som serveras i barnomsorg och skola ska vara hälsosamma, i enlighet med den kommunala kostpolicyn	2
Att det endast finns tillgång till hälsosamma produkter i barnomsorg och skolor	2
Att det erbjuds hälsosamma alternativ i utbudet i alla övriga kommunala och landstingsägda lokaler	2
Alla barn och ungdomar ska äta minst 1 frukt per dag och 1 portion grönsaker per dag	2
Att 90 % av alla barn och ungdomar äter frukost varje dag	2
Alla förskolor och skolor förverkligar målet om minst 30 minuters fysisk aktivitet per dag	2
Att öka andelen elever i skolår 9 som uppnår målen för utbildningen i ämnena idrott och hälsa samt hem och konsumentkunskap	2
Att öka andelen barn och ungdomar som har tillgång till en näridrottsplats/spontanidrottsplats och/eller stimulerande lekmiljö inom max 20 minuters gångväg från bostaden	-
Att öka andelen barn som cyklar och/eller går till barnomsorg, skola och fritidsaktiviteter där så är lämpligt ur trafiksäkerhetssynpunkt och barnet själv är moget att själv gå eller cykla	2
Att öka andelen föreningar som vidtar särskilda åtgärder/insatser för att nå inaktiva barn och ungdomar	2

Kommentarer

Inom Skolhälsovården har mycket fokus legat på det överviktsförebyggande arbetet i kommunen därav har ett av målen uppnåtts.

I kartläggningen framkom det även att undervikten var ett betydande problem i kommunen. Detta har lett till att ett mål kring denna problematik har formulerats och arbetas numera utefter.

Inspirationskonferensen och kartläggningen av skolornas arbete med fysisk aktivitet och matvanor har belyst området i kommunen, men det har inte skett någon riktad projektverksamhet för att förbättra situationen i förskolorna och i skolorna under året.

Struktur mål

Precisering av målet i handlingsplanen	Bedömning
Att öka samverkan och samordning mellan kommun/landsting och olika lokala aktörer avseende förebyggande arbete beträffande övervikt och fetma bland barn och ungdom	2
Att arbetet med att förebygga övervikt och fetma bland barn och ungdomar implementeras och blir en naturlig del i alla nämnders ordinarie verksamhet	2
Att ett gemensamt förhållningssätt hos aktörerna kring insatser som främjar ökad fysisk aktivitet och goda kostvanor implementeras.	2
Att planering av boendemiljö, trafikmiljö, närmiljö etc. sker utifrån principer som främjar fysisk aktivitet för barn och ungdom	2

Beslutad av styrgrupp 2009-06-10

Kommentarer

TioHundraprojektet har som helhet lett till större samverkan mellan kommunal och landstingsägd vård och omsorg. Barn och ungdomsverksamheterna inom TioHundra AB har idag samma verksamhetschef och enhetscheferna träffas regelbundet.

Projektet En lättare framtids organisationsstruktur har inneburit att chefer och tjänstemän från olika verksamheter och förvaltningar träffast under organiserade former och diskuterat hur vi på bästa sätt kan främja hälsan hos barn och unga. Kommunens olika nämnder har gett det hälsofrämjande arbetet för barn och unga olika prioritet vilket innebär att ett kommunövergripande gemensamt förhållningssätt inom området blir svårt att uppnå.

Rekreation, gröna ytor och människors möjlighet till rörelse är något som belyst i samhällsplaneringen på ett nationellt plan. Detta har lett till att det idag finns vissa obligatoriska markörer som bör tas hänsyn till vid planering av nya miljöer.

EKONOMI

Projektbudget En lättare framtid 2008

PROJEKT BUDGET (tkr) Fördelning av kostnader och intäkter	Utfall per 31 december 2008	
	Budget helår	Utfall Jan - Dec
<i>Projekt 80806</i>		
EN LÄTTARE FRAMTID		564
<i>Slag</i>		
BIDRAG OCH ÖVR. INTÄKTER	1 000	1 136
KÖPTA TJÄNSTER	-381	-50
PERSONALKOSTNADER	-620	-462
KONTOR, IT, TELEFON MM	0	-25
REPRESENTATION, RESOR MM	0	-34

Kommentarer

I resultatet ingår intäkter från kommunen 400 000 kronor och landstinget 600 000 kronor. Projektets intäkter år 2008 översteg budget med 136 tkr. Extra intäkterna kom dels från landstinget och dels bidrag från Skandia, ifrån vilka projektledaren sökt extra medel.

Kostnaderna för år 2008 blev 428 tkr lägre än budget. Projektets kostnader har under året mestadels härrört projektledarens arvode.

Projektets överskott år 2008 på 564 tkr överförs i sin helhet för att nyttjas år 2009.